

Mats Johansson: Tal på Måndagsrörelsen för Ukraina

Talare
Mats Johansson
Politiker

Datum
16 juni 2014

Plats
Stockholm

1 Så händer det igen. I helgen skördade Putins krig i Ukraina nya dödsoffer. Så kommer det att fortsätta tills västvärlden sätter hårt mot hårt i det nya kalla kriget. Tills Ukrainas nya legitima statsledning militärt och politiskt har kontroll över landet.

5

Det påminner oss här på Norrmalmstorg om en annan måndag i vår nära historia. Samma problem men en annan tid. Det var i januari 1991, mer än 20 år sedan, men i ljuset av Ukraina-kriget känns det som i går. Jag var här, den svarta måndagen den 14 januari – inte ensam; vi var 6 000 måndagsvänner den gången.

10

Dagen innan, den blodiga söndagen den 13 januari 1991, hade sovjetisk trupp med stridsvagnar gått till attack i Vilnius och dödat fjorton litauer. I Riga hade veckan innan sovjetiska OMON-soldater stormat parlamentet. Den 20 januari sköt de sex demonstranter när en halv miljon letter försvarade inrikesdepartementet med sina kroppar.

15

Kan det hända igen? Det har hänt igen. I år, i Kiev, i februari. På Majdan sköts hundratal ukrainare innan Kremles lydregim flydde folkets vrede.

20

Men varför händer det igen?

Ingen kan svara bättre på frågan än den Ukrainafödda författaren Svetlana Aleksijevitj. I Göteborgs-Posten skriver hon den 14 juni under rubriken

25

”Rysslands hårda farväl till Europa” om Putinland (översättning: Kajsa Öberg Lindsten):

”I tjugo års tid hette det att vi höll på att bygga upp ett land av västerländskt snitt, men den liberala fernissan har snabbt försvunnit... Ryssland har redan

blivit ett fundamentalistiskt land. Att framträda som ateist och inleda en diskussion om denna fråga är farligt. Frivilliga medborgargården jagar bögar på stadens gator – för att misshandla dem, och kanske också döda dem.”

35 I det land som vänder sig bort från moderniseringen i statsledningens kamp mot liberalism och demokrati blir till och med konsten att behärska främmande språk något misstänkt: ”Glöm Sorbonne, studera i hemlandet. Ryska akademikers möjligheter att åka utomlands har begränsats. Statsduman har också antagit en speciell lag som förbjuder att föräldralösa barn bortadopteras
40 till utlandet.” Men, påpekar Aleksijevitj: ”parlamentsledamöterna själva åker däremot utomlands för att få vård, och låter sina barn studera vid utländska universitet, och gömmer sina pengar på banker i väst, och köper fastigheter där. Folket och makthavarna lever i skilda världar... Den ryska patriotismen är en unik metod att tvinga folk att leva dåligt och vara stolta över det.”

45 Hennes perspektiv på det som händer i vårt grannland är historiskt; det fönster mot Europa som Peter den store öppnade, håller tsar Vladimir på att stänga; ”han gör samma sak som kommunisterna”. Ja, de nuvarande härskarna i Kreml vänder sig inte till den europeiska gemenskapen utan österut. Därför måste
50 också folken i Ukraina, Georgien och snart Moldavien med våld tvingas bort från EU.

”Vi är inte längre Europa”, skriver Aleksijevitj och beskriver de nya relationerna med kommunistdiktaturen Kina, 25 år efter massakern på Tiananmen, den
55 himmelska fridens torg:

”Varje dag sänds det teveprogram om Kina. Nu är det en rysk bundsförvant... Ryssland har upphört att mana till fred och blivit en samlingsplats för alla antivästliga krafter. Kärnvapen och energitillgångar tjänar som argument.
60 Landet bröstar sig triumferande och påminner idag om det tyska samhället på 30-talet.”

Men alla ryssar är inte krigshetsare mot väst, alla stöder inte nynationalismen. Kapital och människor lämnar krigsnationen som lägger hundratals miljarder
65 dollar på militär upprustning fram till 2020. Svetlana Aleksijevitj påminner oss om vikten av att skilja på folk och regim:

”I landet har en ny utvandringsvåg inletts – den mest omfattande sedan

70 Sovjetunionens fall. Det är de bästa människorna som ger sig av – de som trodde att de var med om att skapa ett europeiskt Ryssland, och ville leva där. Och om de inte åker iväg själva så skickar de sina barn utomlands.”

75 Prognosen är dystert, men låtom oss ej förfäras. Låt oss hålla huvudet kallt, hjärtat varmt och krutet torrt. Gläds åt att de baltiska staterna nu skyddas av Nato och låt oss se vårt partnerskap i den europeiska, transatlantiska försvarsgemenskapen som Sveriges bidrag till stabilitet kring Östersjön, till det vi stod här under 79 måndagsmöten för 23 år sedan för att åstadkomma.

80 Annekteringen av Krim kan aldrig accepteras. Lika litet som fortsatt destabilisering av Ukraina och landets delning. Lika litet som Georgiens delning, Abchazien och Sydossetien. Lika litet som fortsatt destabilisering i Moldavien och de baltiska republikerna. Lika litet som en gång Hitler-Stalinpaktens delning av Polen.

85 En Putinrådgivare hotade häromdagen med ett tredje världskrig om rysskräck fortsätter att dominera västs svar på Ukrainakriget. Det är avslöjande för mentaliteten i Kreml. Men någon rysskräck finns inte, inte i dagens Sverige, inte i det demokratiska Europa. Ryssar är välkomna hit, jag möter dem varje dag på 90 Drottninggatan på väg till riksdagen. Och jag tänker: sänd oss era turister, inte ubåtar eller flygplan.

Det är inte rysskräck att kritisera utrikespolitiken och inrikespolitiken i Kreml. Det kallas regimkritik och är en del av yttrandefriheten i demokratier. De som 95 använder etiketten rysskräck gör det för att tysta kritiken. Tänk på det när ni hör svenskar använda ordet och fråga dem varför.

Att tystna inför maktspråket från Kreml vore att svika de fallna hjältarna från Baltikums frihetskamp, de som befriade sina länder från den tidens ryska 100 förtryck.

För 20 år sedan slutade historien lyckligt. Låt oss gemensamt göra vad vi kan för att så ska ske även denna gång. Låt oss visa att Europa har lärt läxan från 1938; angreppskrig får aldrig löna sig.

105

Källa

<div>Manuskript hämtat från mandagsrorelsen.wordpress.com (2026-09-20)</div>

Taggar

Fredsrörelsen, Kriget i Ukraina

110

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/mats-johansson-tal-pa-mandagsrorelsen-for-ukraina>

115

120

125

130

135

140

145